

Ritoókné Szalay Ágnes Vetési László vershagyatéka

Meglehetősen jól ismerjük Veszprém egyházi életének azt a korszakát, amely Vetési Albert püspökségének idejére esik. Az egyházfő kormányzásának időszaka (1458—1486) nagyjából megegyezik Mátyás király uralkodásának idejével. Amikor tehát a következőkben Mátyás korszakáról beszélünk, akkor ez Veszprémben Vetési Albert püspökségének éveit jelenti. Jól ismert, hogy a püspököt a Hunyadi-családhoz régi barátság fűzte, és ez a viszony — tudomásunk szerint — kisebb ellentétektől eltekintve nem romlott meg az évtizedek folyamán. Vetési, mint Mátyás király diplomatája, amíg egészsége engedte, olykor akár évenként úton volt, hogy megbízza ügyeiben eljárjon. Mindezt azért fontos emlékezetünkbe idézni, mert általában kevés főpap maradt meg komolyabb összeütközés nélkül a király három évtizedes országlása idején az ő környezetében. Különösen is figyelemre méltó ez, témánkat tekintve, mert éppen a nagyprépostok kiválasztása esetében sokszor került szembe a királyi főkegyúri jog és a püspök szándéka vagy akarata.

A régi egyházi gyakorlat az volt, hogyha a püspök székét elfoglalta, akkor hamarosan maga köré telepítette családjá tagjait. A káptalani statumok több helyen biztosították a kanonokok unokaöccsei számára az ingyenes tanítást a káptalani iskolában. Ez vonatkozott a püspök rokonságára is. Az arra érdemes fiatalok így nagybátyjuk szeme előtt nőttek föl. Nem lévén Magyarországon tartósan működő egyetem, aki tovább akart tanulni, annak külföldre kellett mennie. Ennek költsége igen nagy volt. Még a közeli Bécs vagy Krakkó egyetemére küldött ifjú tanulmányait is nehezen tudta egy család fedezni. Még inkább így volt ez akkor, ha valakit arra találtak érdemesnek, hogy a civil- vagy kánonjog doktorátusának megszerzésére Itália nagy hírű egyetemeinek valamelyikére küldjék ki. A püspök udvarában nevelkedő ifjak között nyilván nagy volt a verseny, hogy a támogatást a továbbtanuláshoz megszerezzék. Ha a püspök és káptalana között a viszony harmonikus volt, akkor az ifjú egy kanonokság javadalmával tanulhatott külföldön. Három év után illett hazajönnie, hogy tanulmányairól számot adjon. Ha arra érdemesnek találtatott, akkor visszamehetett, amennyiben üresedés volt valahol, akkor meg egy prépostság esetleg jóval nagyobb jövedelmével. Példának tekinthetjük Janus Pannonius tanulmányi éveit. Mint Vitéz János, akkor még váradi püspök, unokaöccse, az ő udvarában nevelkedett. Előbb nagybátyja költségén, majd egy kanonokság, ezt követően a váradi custodiátus jövedelmével tanult Itáliában. Tanulmányai végén már titeli prépost volt. Hazatérve ugyanúgy taníttatta azután ő is unokaöccsét, Garázda Pétert. A reneszánsz kori Itáliában ezt hívták nepotizmusnak. A szónek rossz hangzása van, mert az érdemtelenek és méltatlanok egyházi karrierjének sok esetben ez volt az útja. Magyarországon egészen más a helyzet. Itt egy nevelési rendszer volt, amely a verseny egészséges formáján alapult, és következményeiben az elit kiválasztódását biztosította. Ezekről a külföldön tanult diákokról ma már elég sok adattal rendelkezünk. További életpályájukat ismerve nyugodtan állíthatjuk, hogy a módszer jó volt. A költségráfordítás végül is megtérült a káptalannak, mert tudós tagjai a tanultakat otthon gyümölcsoztették. Nem is ritkán úgy, hogy a király környezetében káptalanuk ügyét is hathatósabban pártfogolhatták. Még inkább javára vált ez a támogatási rendszer a társadalomnak, amely spontán módon hozta létre ezt az intézményt.

Így volt ez országszerte, és így volt ez Veszprémben is. Vetési püspök kormányzása alatt rokonságából többen is előfordultak környezetében. A káptalan tagjai között szerepelt Vetési Gergely és Vetési György neve is. 1473-tól pedig a nagyprépost: Vetési László. Kinevezésének módját és időpontját Solymosi László állapította meg. 1473. szeptember 6-án még Ruszkai Kornis Mihály a nagyprépost, aki ekkor Nagylucsei Orbán budai olvasókanonokkal elcserélte javadalmát. A király az ügyletet jóváhagyta. Vetési Albert püspök azonban nem méltányolta a cserét, és másnak adományozta a nagyprépostságot. Mátyás király 1473. október 26-i feddő levele tájékoztat erről. De a feddés nem használt, a püspök nem visszakozott. A veszprémi káptalan két 1473. november 22-i okleveléből

tudjuk meg, hogy ki volt a kedvezményezett. Mindkét oklevél méltóságsora Vetési Lászlót nevezi meg nagyprépostként.

Bár Vetési püspök veszprémi időszakáról elég sok adat áll a rendelkezésünkre, a tőle kinevezett nagyprépostról a káptalan történetében nem maradt emlék. Jól ismerik viszont Vetési Lászlót az irodalomtörténeti források. Nevét, négy évvel itt említett kinevezése előtt Janus Pannonius egy levele tartotta fenn. A püspök 1469. szeptember 13-án Pécsről keltezett levele válasz egy neki ajánlott küldeményre. Vetési ugyanis elküldte neki görög és latin nyelvű munkáit. Janus túlságosan is jóindulatú válaszából kiolvasható, hogy nagy volt közöttük a korkülönbség és, vélhetően, a távolság is. A poéta-püspök leveléhez egy verset is mellékel:

*Tu scribis Graeco, scribis sermone Latino
At tibi nos contra, barbara dicta damus.*

Volt idő — folytatja Janus — amikor még ő is a múzsák forrásából merített, most a költő már Mars katonája.

A Mars dúlta országban a megdicsért ifjú költő műveiből az utókorra egyetlen sor sem maradt. Hiába kereste azt a humanizmuskutatók több nemzedéke is. Mátyás-kori latin nyelvű költészetünkben Vetési László is pusztán név maradt. Ugyanúgy, mint a már említett és a kortársaktól nagyon dicsért Garázda Péter is. És mintha csak játszott volna a remény a fáradhatatlan filológusokkal: olaszországi kéziratgyűjteményekről újabb és újabb adatokat tártak föl róla, még prózai szövegeket is találtak tőle, de verset egy sort sem. Úgy látszik, hogy ahogyan Janus Pannoniusnak elküldte műveit, úgy kereste meg küldeményeivel híres itáliai humanista kortársait. Ismerjük Giovanni Argiropilo, Francesco Filelfo és Francesco Maturanzio válaszleveleit. Valamennyien biztatják, hogy aki ilyen jól ír görögül és latinul, és még poéta is, az ha szorgalmasan tanul, még sokra viheti. Ezek között az irományok között fennmaradt egy beszéde is 1473-ból, amelyben mint az egyetem jogszhallgatóinak képviselője, köszönti a hivatalba lépő ferrarai podestát.

Préposti kinevezésének évében, 1473-ban, tehát a ferrarai egyetemen joghallgató volt. Nyilván kánonjogot tanult. Korábban is ott diákoskodott. A humanista studiumokban Battista Guarino lehetett a tanára, akit Janushoz diákkoruk óta baráti szálak fűztek. Ferrarában egyébként is, még évtizedek múltán is olvasták Janus Pannonius verseit, úgy mint a csodált ókor remekeivel vetekedő alkotásokat. Ezért kereste meg a nála több évtizeddel idősebb főpap-költőt Vetési is zsenyéivel.

A ferrarai költő-kultusznak köszönhető, meg a lokálpatriotizmusnak, hogy sok mindent megőriztek számunkra. Az ottani karmelita kolostor egy szerzetese, Giovanni Battista Panetti a XV. század végén összegyűjtötte a városának irodalmi emlékeit. Gyűjteményét ma a ferrarai Ariosto Könyvtár őrzi. Ez a köteg, ahogyan ma kézbe vehetjük, bizonyosan megcsonkult az idők folyamán. Van ugyanis benne egy újabbkori kéztől való tartalomjegyzék. Ebben még olyan tételek is olvashatók, amelyek ma már a helyükön nem találhatóak. Szerepelt például egykor benne egy bizonyos Ladislaus Pannonius is mintegy tucatnyi versével. A kötet hiányaira már más is fölfigyelt. Van ugyanis mellékelve néhány fénykép a modenai „Autografoteca Campori” című gyűjteményből. Ezek a lapok éppen a kötegünkben hiányzó versekről készült fényképmásolatok. Ezekkel, ha nem is hiánytalanul, a Panetti-féle gyűjtés kiegészíthető.

Az első kérdés, ami fölvetődik: Ladislaus Pannonius személye. Hogy a verseket Ferrarában írta, az bizonyos. Panetti ugyanis csak a helyi emlékeket gyűjtötte. A városban az 1470-es évek idején elég sok magyar diák tanult. De László nevűt, akitől latin verseket várhatnánk, Vetési Lászlón kívül nem ismerünk. Az ő neve pedig az itáliai humanistákkal folytatott levélváltásában kizárólag Ladislaus Pannonius alakban fordul elő. Nyilvánvalóan ezzel is Janus Pannonius nyomdokain kívánt járni. A külső ismérvek alapján tehát a kis versgyűjtemény szerzőjét Vetési Lászlóban kereshetjük.

Ha magát a füzetet vesszük szemügyre, akkor arról megállapítható, hogy nem teljes. Elején bizonyosan, de talán a végén is hiányzik egy vagy két lap. Szerencsénk a fer-

rarai tartalomjegyzék alapján a hiány nagysága is megállapítható. Ugyanakkor a tartalomjegyzéknél több verset is tartalmaz. Vannak ugyanis cím nélküli versek is a lapokon, és ezeket az index készítője nem vette figyelembe. Végül is van egy hiányos ferrarai tartalomjegyzékünk és egy modenai, nem a teljes anyagot tartalmazó kéziratunk. A kettőből együtt rekonstruálni tudjuk az egykori verskötet tartalmát.

Az első vers, a tartalomjegyzék szerint, János esztergomi érsekhez szól: *Ladislai Pannonii carmen de pace confecta ad Dom. Joannem Archiepiscopum Strigoniensem carmen* (!). Ez a vers nem maradt ránk. A többi lap beírtságából kiszámítható, hogy eléggé hosszú lehetett.

Egy cím nélküli vers következett ezután. Az előzőtől jól elkülönült, mert a tartalomjegyzékben így szerepel: *Eiusdem carmen aliud*. Talán ez az a nyolc disztichon, amivel ma a modenai kézirat kezdődik:

Quesumus ut sistas transis quicumque parumper

Az ókori sírfeliratok mintájára megszólítja az arra járót: a sírban nyugvó még huszadik életévét sem ért ifjú, és figyelmezteti az élet múlandóságára.

A következő hosszú vers diáktársához szól: *In Illyrici iuvenis minor Philerdi sagittatoris egregii laudem*. A dalmáciai diák, költői nevén „Mintus” nyilazási és dárdavetési ügyességét magasztalja huszonnyolc hexameterben.

Ezután megint *cím nélküli vers* következik. Egyetlen disztichon arról, hogy lehet, hogy más örömet leli a csaták szemlélésében, őt a múzsákkal való szembesülés kielégíti.

A ferrarai életből való az: *Ad praestantissimum virum M. Hieronymum Castellum in optimi vini commendationem*. A címzett a ferrarai herceg udvari orvosa volt. Művelte a széptudományokat, és pártfogolta a humanistákat. Ezért valamennyi Ferrarában megforduló poéta sietett őt verssel üdvözölni. A versben a „Pannonius iuvenis” borral, talán szerémivel köszönti. És mivel a ferrarai udvarban az ajándékot illető egy kísérversbe csomagolni — ahogyan az az ókorban is divatos volt —, ilyen alkalmi költemény ez az itt olvasható is.

Ezután három *cím nélküli* disztichon következik a világi dolgok megvetendő voltáról.

Aktuális témájú a *De Turci adventu*, amely arról szól, hogy hogyha a pannón fegyverek útját nem állják, akkor Itáliát is elözönlötte volna a török.

A következő megint egy diáktársához szól: *Ad Nicolaum Amaltum Illyricum iuvenem... De Jani pontificis exellentia*. A vers elejétől végig Janus Pannonius magasztalása:

*Praesulibus quantum sacro procellit honore
Praesul qui Petri sceptrum verenda tenet,
Ingenio tantum gemina laus maxima linguae
Pontifices Janus praesul, Amalte, preit.
Cuius fama vigens toto florescit in orbe
Et fugit a Stygio gloria summa lacu.*

A már a főpapok sorát gyarapító példakép kiválóságát a fiatal költő legfőképpen a két nyelv: a latin és a görög tudásában látja. Ezért ismerik nevét szerte a világon, ez biztosítja neki az örök életet. Ezután egy nagyszerű kis zsánerkép jön: cím nélkül, egyetlen disztichonban:

*Praesulis ad docti veniunt convivia lauta
Pannoniae iuvenes donaque digna ferunt.*

Azaz a hazai kosztot már régen nélkülöző magyar diákok meghívást kaptak egy tudós főpaphoz, ahol gazdagon terített asztalra számítanak. Tudják, hogy mi az illem, viszik ők is a nagyúrhoz illő ajándékot, és mellé ezt a kísérvet. Amire a tartalom összefoglalásához több sor is kellett, azt a költő egyetlen disztichonban tömörítette úgy, hogy a tárgyzerű közlést a jelzők színes képpé varázsolják.

Hogy tudta ő is szaporítani a szót, éppen úgy, mint kortársai, azt a most következő elégiája bizonyítja: *Ad generosum et eruditum juvenem Laurentium Strozam*. A vers abból az alkalomból született, hogy a nagynevű Strozza-család ifjú tagja, Lorenzo befejezve tanulmányait az artes facultáson, átment a jogi karra. A vers nyelvén ez úgy hangzik, hogy az ifjú „vates” most a tudomány kedvéért hűtlen lesz a műzsákhöz, akiknek körében eddig az apai dicsőséget növelte. Az ifjú Lorenzo ugyanis Tito Vespasiano Strozza ferrarai államférfi és költő fia volt. A 15. századi Ferrarára jellemző, hogy apjának a verskötetek legalább akkora megbecsülést hoztak, mint a család sok generáción át viselt magas közeleti tisztiségei. A humanisták körében meg éppen a Janus Pannoniusszal való költői certamenje volt a legolvasottabb — még évtizedek múlva is —, amint ezt a fönnmarrad nagyon sok kéziratot másolat bizonyítja. Vetési, diáktársai nevében, ötvenhat hexameterben hívja vissza a szökevény ifjú Strozzát Pallas körébe. Ez a versfajta a korabeli diákság egy szokásos műfaja lehetett, mert Janus Pannonius is, hasonló helyzetben, ferrarai tanulmányai végén, Padovába készülve, „valedicit Muisis” egy hosszú elégiában.

A kötet záróverse megint Vitéz Jánoshoz szól: *Ad Reverendissimum Dominum Joannem Strigoniensem Archiepiscopum*. Azt írja benne, hogyha ő nagyon gazdag volna, akkor most Esztergom főpapja nemcsak könyveket meg néhány hitvány verset kapna tőle, hanem valami sokkal drágább ajándékot.

Ezzel a kis versgyűjteménnyel a karmelita atya nagyon nagy kincset mentett meg számunkra. Nem kívánjuk túlbecsülni egy diákköltő alkalmi verseit, de azok a maguk helyére illesztve értékes forrásul szolgálnak. Egyébként is, Mátyás-kori humanizmusunk verses emlékeiből, Janus Pannonius művein kívül, még morzsák is csak elvétve maradtak ránk.

Amint a kötet tartalmi ismertetéséből talán világossá vált, az nem néhány véletlen folytán ránk maradt vers együttese. A gyűjtemény egy 15. századi megformált, szabályosan megkomponált verskötet. Követi az ókori mintákat, Catullus vagy Martialis összeállításait. Terjedelmében és fölépítésében is megvolt ennek a humanistáktól gondosan utánézott hagyománya. Tudjuk, hogy Janus is el-elküldött ilyen kisebb verskötetet barátainak. Sajnos ránk maradt teljes versgyűjteményéből ilyen kisebb alkalmi válogatást rekonstruálni ma már lehetetlen.

Vetési kötetének elején és végén is egy-egy Vitéz Jánoshoz szóló ajánlóvers van. Az első a terjedelmesebb, ez a „captatio benevolentiae”. Ebben a főpapot magasztalja, mint valamely békeszerződés hathatós közreműködőjét. Az időhatárok szűkre szabottak. Csak az 1469 és 1472 közötti békealkudozásokra gondolhatunk. Legvalószínűbben az 1470 tavaszán Bécsben folyó egyezkedésről lehet szó, amelyben Vitéznek igen nagy szerepe volt. Ezt az ott jelenlévő itáliai követek szorgalmasan jelentették is haza. A külsőségekben és ceremóniákban is kifejezésre került ennek jelentősége. Firenze is odaküldte a Janus Pannonius megverselte oroszlánjait. A társadalmi eseményre, félbeszakítva itáliai tanulmányait, Garázda Péter is Bécsbe utazott. Vitéz Jánost szűkebb köre, Janus és a germán Henricus poeta is versekkel üdvözölték. Ez lehetett az az alkalom, amelyről Vetési ajánló verse is megemlékezett. Második verse egy maga ajánlása, valami köszönetnévféle. Mintája itt is ókori. Ez a kor a római fölíratok gyűjtésének szenvedélyes időszaka. A „Siste viator” kezdetű verse is ókori sírkövet utánzó. A huszadik évén még innen lévő ifjú talán valami súlyos betegségben szenvedett, és tartott a korai haláltól, ezért válasszotta ezt a különös formáját a bemutatkozásnak. A kötet legkiemelkedőbb helyén, pontosan a közepén van elhelyezve a nagy példa: Janus Pannonius dicsőítése. Ezzel megint csak az érsek kedvében akart járni. A többi vers a ferrarai diák élményeiről számol be. Igen nagy hangsúlyt helyez arra, hogy otthon is lássák, milyen jó körökben mozognak. A hercegi udvar orvosa, egyben az egyetem professzora, egy tudós főpap meghívásával dicsekedhetnek. Ezeket ők a megfelelő ajándékokkal viszonzják. Ebből megint az otthoniak is láthatják, hogy miért mennek haza az újabb és újabb pénzsürgető levelek. Hogy az ifjú Strozszal együtt nemcsak a könnyű Múzsá nyomába szegődtek, azt volt hivatva bizonyítani a két sztoikus bölcsességet summázó epigramma. A török támadásról írt versével azt tanúsítja hazafelé is, hogy amit honfitársai kardjukkal, azt ő tol-

lával teszi. Emlékezteti Itáliát, hogy Pannonia pajzsának köszönheti békességes nyugal-
mát. Ismét egy ajánlóvers zárja a kötetet, amely az egész ajándékkötet kísérőjéül szol-
gál. De az is kiderül belőle, hogy Vitéz János híres könyvtára a külföldön tanuló diákok
küldeményeiből is gyarapodott. A verseket bizonyára szépen lemásolta, és úgy küldte ha-
za. A fogalmazvány Ferrarában maradt. Ez került a század végén a szorgalmas másoló jó-
voltából a ferrarai gyűjteménybe.

Vetési László veszprémi nagyréposti kinevezésének idején Vitéz János már egy éve
halott volt, és vele együtt Janus Pannonius is. A király atyai jóbarátaiból pártütökké let-
tek. Vetési püspök távolmaradt a mozgalomtól. A veszedelmes időszakot Vetési László
Ferrarában töltötte. Innen írt 1474 februárban a veszprémi püspöknek egy levelet. Ez az
egyetlen saját kézírásában fennmaradt emlékünk tőle. A levelet olvasva bizonyos problé-
mák merülnek föl. Hangja merev, mintha nem egy folyamatos levelezéskapcsolat da-
rabja lenne. Azzal kezdi, hogy töprengvén, kinek is írjon, úgy döntött, a püspöknek ír. Ez
a formula a humanistáktól agyoncsépelet ajánlólevél-kezdőmondat. A mesterkéeltség talán
avval magyarázható, hogy ezzel is ismereteivel akart jeleskedni. De a levél a továbbiak-
ban sem válik bizalmasabbá. A vége is csak a szokásos újságközléseket tartalmazza.

Nincs okunk az aggodalomra. A Ferrarában tanuló ifjú nagyrépost ekkor is püspöke
kitüntető bizalmát élvezte. Ezt tanúsítja Vetési Albert 1475-ös római követsége. A Laki
Thuz János szlavón bánnal 1474 végén útnak induló püspök Itáliában maga mellé vette
Vetési Lászlót. A bíborosi konzisztoriumban és a pápa előtt a király üzenetét 1475 elején
ünnepélyes orációban Vetési László tolmácsolta. A jelenlévő Jacopo Ammanati
Piccolomini bíboros, a magyarországi ügyeknek és Janus Pannoniusnak is jó ismerőse,
főljegyzéseiben megemlékezik az eseményről. Azt írja: „orationem habuit praesulis
nepos iuvenis Ferrariae ad humanitatem eruditus”. Vetésiről tehát a pápai udvarban is
tudták, hogy a püspök unokaöccse. Azt is írja róla, hogy még ifjú, és Ferrarában tanulta
a humaniorákat. Vetési ekkor, 1475 januárjában még csak az artes fakultást abszolválta.
A kánonjognak még mindig csak hallgatója volt. De, hogy kitűzött célja ennek elnyeré-
se volt, azt éppen római tartózkodásának több emléke is igazolja. A kúriai protokollnak
megfelelően két beszédet tartott. Ismereteink szerint, a két változat között általában nem
volt lényeges eltérés. Először a bíborosok előtt beszélt a magyar követség nevében, erről
emlékezik meg Ammanati említett főljegyzése. Majd utóbb még egyszer IV. Sixtus pápa
előtt. Ennek szövegét ismerjük. Ezt ugyanis a kúriai nyomdással ki is nyomtatta. Ő az
első magyar diplomata, akinek követi beszéde a modern sokszorosítás eszközével vált
terjeszthetővé. A királyi utasításnak megfelelően a beszéd a török veszélyre hívja föl a fi-
gyelmet. Az már Vetési egyéni adottságaiból következett, hogy mondanivalóját egy he-
lyen versre fordította:

*Vae tibi Roma, caput mundi, vae Roma beata!
Non te Gallorum, non te Chartaginis arma
evertere olim, non te civilia bella:
at nunc excindet praevalta potentia Turchi.*

Róma pusztulása pedig akkor fog bekövetkezni, hogyha magára hagyják a törökkel
egyedül viaskodó magyar királyt. Mindezt bővebben is kifejti majd — igéri beszédében —
egy a pápához címzett „libellusban”, amely erről fog szólni. Ez a tervezett, történelmi
visszatekintést is tartalmazó műve mindaddig nem került elő.

A kinyomtatott oráció szerzője: Ladislaus Vetesius cubicularius apostolicus. Római
tartózkodásának idején tehát ő maga is irányt vett a pápai hivatalok felé. A cubicularius
ugyanis nemcsak a ceremóniák fényét növelte, hanem a szuplikációk, a Kuriához benyúj-
tott kérvények útjának egyengetésében is közreműködhetett. Érdem nélkül nem lehetett
elnyerni, de a címért fizetni kellett. Ezt a ferrarai joghallgató csak a püspök-támogató se-
gítségével tudta előteremteni. Ezekben az években már volt a pápai hivatalban egy ma-
gyar scriptor apostolicus: Georgius Polycarpus, magyar nevén Kosztolányi György.
Janus ferrarai tanuló társa volt, majd többször is Mátyás király követe. Ő clericus coniu-

gatus, azaz házasember volt, egyházi karrierje megrekedt. Úgy tűnik, hogy Budán újabb római residensről kívántak gondoskodni. A kiszemelt új diplomata az ifjú Vetési László volt. Ő se válthatta valóra a hozzá fűzött reményeket. Római követi szereplése az utolsó. Ezután neve semmilyen forrásban nem fordul elő többé. Ha visszaemlékezünk a Vitéz Jánosnak elküldött verskötetben szereplő maga ajánlására, akkor megértjük, hogy miért választotta a sírföliat formát. Súlyos beteg lehetett, nem sok reményt fűzött ahhoz, hogy hosszú élet vár rá. Itáliában érhetette a halál, vershagyatéka is ezért maradt ott. De ott legalább megmaradt!

Irodalom

Ritoókné Szalay Ágnes: *La poesia sconosciute di Ladislao Vetési*. (In: Matthias Corvinus and the Humanism in Central Europe. Budapest 1994.) 203–209. Ez a válogat tartalmazza a jegyzeteket. Vetési verskéziratának lelőhelye: Ferrara. Bibi. Ariostea, Coll. Antonelli 393.

1998.

Epistola Jo. Argyropyli ad Ladislaum Vetesium. *

Perlegi tuam orationem gravissimam luculentissimamque, mi suavissime Ladislai, tantamque fere inde voluptatem accepi quanta me summorum oratorum orationes afficere solent. Sunt enim in ea summa omnia nec dispar quicquam cuiquam inveniri potest. Nam et sententiae causae et elegantia sententiis et stilius elegancie quod in omni oratione expetendum esse maximi (!) opere constat non mediocriter accommodari videtur. Ubertatem praeterea copiamque dicendi tantam in ea cuiquam cernere licet ut si paulo maior fuisset materiam ipsam exuperasset, nec sese parem causae praestitisset quod quidem vicio dicendi tribui potest. Effertur inasper ubi oportet planaque repetens inde rursus emergit et sese conformem tam suae partibus causae quam sententiarum varietati perpetuo reddit. Docet denique monet atque habunde parteque suis ultro tales auditoribus effert quales et natura ipsa et ars efflagitasse atque instituisse videtur. Quid plura? nihil ipse medius fidius in ea afferendum desideravi, nihil auferendum inveni. Id inquam id quod in perfectissimis operibus acomodatissime dici solet. Ars ipsa dicendi quasi suis eam effinxisse manibus, depinxisset videtur. Et ut exemplar sui generis huic tempestati posteritati que non inexactissimum de industria tradidisse tanta ne dii immortales exterae gentes nationesque possunt et vix etiam eloquentissimus quisque media natus in urbe maximisque in causis longo tempore versatus egisset, id in ipso senatu non modo non Romanus sed adolescens eciam egit. Ego mi Ladislai si suum artificem opus satis exprimere possit hac oratione te tua iam eum esse percepisti quem exercitatio tantum ad eos homines prope perduxerit in quibus gloriatur vetustas. Nam et ingenio peracri et doctrina eximia et peritia multarum rerum haud vulgari huic aetati subcreascere oratorem per eam te sensi. Quod si adhoc accessit et ipsa dicendi magistra exercitatio quis dubitaverit eum te tandem fore quem non disertum solum sed eloquentem etiam vocare quisque posset. Perge igitur ut facis, mi Ladislai, perge et in id studium in quo versaris incumbe ut et tibi honori et tuis utilitati et nationi tuae praeclarissimae non solum emolumento sed etiam gloriae esse possis. Vale.

Giovanni Argiropilo levele Vetési Lászlóhoz. Forrás: *Analecta nova ad historiam renascimentum in Hungaria litterarum spectantia*. Edd. Engenius Abel, Stephanus Hegedüs. Bp. 1903. Ioannes Argyropulus: *Ad Ladislaum Vetesium* 9–10. (OSZK)

Vetési Albert
(1410 k. – 1486)

Vetési László
(15. század második fele)

99978

023822

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

VÁR UCCA TIZENHÉT
VI. évfolyam, 1. szám
1998/1.

Sorozatszerkesztő:
Géczi János

VETÉSI ALBERT ÉS VETÉSI LÁSZLÓ-ÖSSZEÁLLÍTÁS

Vendégszerkesztő:
Brassal Zoltán

Szerkesztő:
Géczi János

Kiadói előkészítő:
Kilián László

Felelős kiadó: Művészetek Háza igazgatója, Fenyvesi Ferenc

Tördelés: Szijártó Sándor
Nyomdai munkálatok:
Veszprémi Nyomda Rt., Kapol

A szám megjelenéséhez támogatást nyújtottak:

Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata
Veszprém Megye Önkormányzata

ISBN 963 9105 13 9
ISSN 1217 1913

M. TUD. AKADEMIA KÖNYVTÁRA
Könyvteltár 497...../19 99

Tartalom

Humanista főpapok

Ritoókné Szalay Ágnes: Humanista veszprémi főpapok 7

Vetési Albert (1410 k. —1486)

Makkay József: Vetési Albert veszprémi püspök	13
Fraknói Vilmos: Mátyás király magyar diplomatái	19
Kollányi Ferenc: A veszprémi püspök királyné-koronázási jogának története (részlet)	26
Lukacsics József: A veszprémi püspökség római oklevéltára III. kötet (részlet) .	27
Lukacsics József: Hunyadi Mátyás király Vetési Albert ellen	31
Fügedi Erik: Uram királyom... (részletek)	32
Rainer Pál: Vetési Albert élete veszprémi püspökké való kinevezéséig	41
Körmendy József: Vetési Albert Veszprémben	46
Rozner Csaba: Vetési Albert életútja 1458—1486 között	48
Rainer Pál: Vetési Albert püspök származása, családja, rokonsága	71

Vetési Albert hagyatéka

Gutheil Jenő: Mátyás korának veszprémi emlékei	81
Gutheil Jenő—H. Gyürki Katalin: A veszprémi Szent György egyház és konzerválása	87
Egyed Edit: Vetési Albert püspök velencei casulája	90
H. Gyürki Katalin: Mátyás király és a művészet (részletek)	98

Vetési Lászlótól

Vetési László levele Vetési Alberthez (1474. február 10.)	103
Beszéd a legfelségesebb és legszentebb IV. Sixtus pápához	104
Vetési László versei (latinul és magyar fordításban)	111

Vetési László

Janus Pannonius levele Vetési Lászlóhoz	119
Hegedüs István: Vetési László és Janus Pannonius	119
Békesi Emil: Vetési László apostoli kubikularius	119
Husztó József: Francesco Maturanzio magyar vonatkozású költeményei (részletek)	120
Veress Endre: Vetési László ferrarai tanulmányai	122

Horváth János: Az irodalmi műveltség megoszlása (részlet)	122
Tardy Lajos: Régi magyar követjárások Keleten (részlet)	123
Ritoókné Szalay Ágnes: Vetési László vershagyatéka	124

Függelék

Ritoókné Szalay Ágnes: A veszprémi Camena	133
Körmendy Kinga: A studia humanitatis magyarországi állomásai a bécsi egyetemig	138

Bibliográfia (Összeállította: Rainer Pál)

147

Utószó (Brassai Zoltán)

153